

LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Endrapar i llegir, tot alhora

ANDREU SOTORRA

Lluís Farré, *Endrapallibres*. Il·lustracions de l'autor. Col·lecció *El Vaixell de Vapor*. Editorial Cruïlla. Barcelona, 2001. A partir de 5 anys.

Hi ha diferents maneres d'interpretar allò que un autor vol dir. En aquest conte de Lluís Farré, il·lustrat per ell mateix, tant podeu veure-hi una al·legoria de la gana com una al·legoria de la lectura. Que cada lector, doncs, l'agafi pel costat que vulgui.

Però l'anècdota és una excusa per entrar en un conte per als primers lectors que deixarà satisfet qualsevol que el llegeixi, ni que no tingui clar si el que li interessa més és la gastronomia o la llibreria.

El conte *Endrapallibres* té el mèrit de no limitar-se a una història senzilla sinó que el text pretén oferir un primer nivell literari als primers lectors i, en alguns moments, l'agostament que utilitza enriqueix el contingut amb algunes d'aquelles expressions que de ben segur no entendran, però que engoliran com la protagonista del llibre per retrobar-les un altre dia en el seu interior.

I un altre dels mèrits del conte *Endrapallibres* són les il·lustracions del mateix autor. Un cop d'ull al llibre farà adonar qui el visiti que la línia canvia progressivament d'estil, tant com la trama avança. D'aquesta manera -i això només és possible quan l'autor del text i de les il·lustracions són la mateixa persona- s'aconsegueix una autèntica narració a partir només de les il·lustracions.

NIVELLS D'IL·LUSTRACIÓ

Lluís Farré utilitza un primer nivell, manifestament tímid, per presentar la protagonista del conte -diguem que la seva aventura consisteix a convertir-se en sibarita, engolint llibres i més llibres- sense que vulgui donar gaire importància al personatge.

Un segon nivell pren cos amb una làmina doble quan la imaginació de la protagonista fa que solqui l'oceà, i tres dobles làmines més visiten el fons del mar, el palau del rei del mar, visita que l'autor aprofita per introduir una brevíssima llegenda fantàstica: "La vella bruixa li donarà cames de dona a canvi de la seva veu tan preciosa. Slurp! L'has de matar, petita sirena, o moriràs convertida en escuma de la mar salada!". Un tercer nivell il·lustratiu canvia radical-

ment i l'autor presenta ara unes làmines acolorides en les quals el llit volador de la protagonista és una altra excusa per recrear-se en el paisatge.

Però la varietat il·lustrativa d'*Endrapallibres* continua: el geni de la llàntia sorprèn gegantament en un retall de paper d'embalar, una làmina porta a les ombres retallades, i encara una altíssima llibreria empetiteix la protagonista en una làmina més pròpia de promoció del llibre que no pas d'un conte literari (una làmina, per cert, que recorda el Cesc més genuí dels acudits a tota columna).

Amb tot això, el lector pot pensar que acabo de parlar d'un àlbum il·lustrat dels de dimensions considerables. No és així. *Endrapallibres* forma part de la col·lecció *Blanca* del *Vaixell de Vapor*. Llibre de butxaca, doncs, per als més petits. Però, indubtablement, creat pel seu autor pensant en el cartoné i la làmina en cuixé de més de 20 x 20 centímetres.



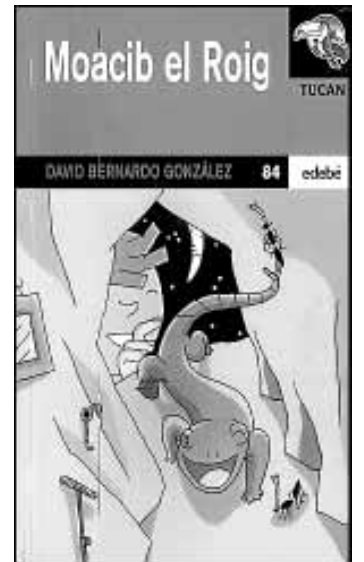
Michael Morpurgo, *La Caterina, quina cosina!* Traducció de Mariona Vilalta. Il·lustracions de Roser Rius. Col·lecció *El Vaixell de Vapor*. Editorial Cruïlla. Barcelona, 2001. A partir de 7 anys.

La Lisa té una cosina que ella veu com a repel·lent i creguda. De fet, és una nena dolça de tracte i genial en tot el que fa, però la Lisa no la suporta. Per això prepara un pla per espantar-la, però la tàctica no acaba de funcionar. Les il·lustracions interpreten el sentiment de gelosia amb un to plàcid.



Ian Whybrow, *El llobatò vol ser dolent*. Traducció d'Aurora Ballester. Il·lustracions de Tony Ross. Col·lecció *El Vaixell de Vapor*. Editorial Cruïlla. Barcelona, 2001. A partir de 7 anys.

Els pares del Llobatò estan esgarrifats pel bon comportament del seu fill, i per això l'envien a l'Institut Murriesc a aprendre-hi les Regles de la Dolenteria. L'acció avança a partir de les cartes que envia als pares des d'aquesta institució acadèmica, on diuen que imparteix classes El pitjor llop de tot el món.



David Bernardo González, *Moacib el Roig*. Traducció d'Elisenda Vergés. Il·lustracions de Mercè Canals. Col·lecció *Tucan*. Edebé. Barcelona, 2001. A partir de 9 anys.

El protagonista d'aquesta història és un llangardaix vermell, diferent dels que hi ha a la pedrera, capitanejats per un de sorneguer i violent. El caça un nen solitari, etiquetat de *rar* pels companys. La faula sobre la diversitat es resol a gust de tothom: el nen fa amics i el llangardaix és respectat per homes i bèsties.

Cròniques urbanes

DAVID GUZMÁN

NARRATIVA

Diversos autors, *21 x 21*. Contes de Barcelona. Proa. Barcelona, 2000.

Diversos autors, *Papirs d'aigua*. Ajuntament de Capellades. Capellades, 1999.

Despullades de contingut, les ciutats neixen i es mouen a través dels individus que les habiten, tant des dels seus carrers com des de les pàgines que les evocuen en privilegiades talaies literàries. Fosques, divertides o sentimentals, les múltiples urbs que aquí conflueixen en forma de contes traspuen la intensitat i el vitalisme de l'òptica juvenil. I és que, en efecte, estem davant de 36 narracions nascudes de la ploma incipient dels autors aplegats a l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana (AJELC). Una interessant iniciativa que aquí estén la seva mirada sobre dues ciutats concretes, Bar-

celona i Capellades, i una altra de referida: l'urbs sense cognoms, la ciutat com a espai carregat de possibilitats narratives infinites.

Perquè d'això ens parlen, en el fons, tots aquests contes: de places, de carrers i d'edificis. De metros, obres de cablejat i contaminació acústica. I, un cop més i sobretot, de l'individu, el ciutadà necessàriament anònim que travessa aquests espais relacionant-se amb orfes urbans de la mateixa espècie. Les opcions, però, a què recorre cada escriptor per traslladar aquestes preocupacions a l'àmbit del relat divergeixen substancialment en les formes. Hi ha contes realistes, lírics, costumistes, esportius, satírics i humorístics, i també un nombre significatiu de narracions fantàstiques. I en tots els casos, una voluntat d'ultrapassar les imposicions espacials per endinsar-se en la física d'una cosmòpoli sense nom. Els dos reculls, però, aborden la ciutat com a tema defugint de manera intencionada la fàcil oposició entre narrativa rural i urbana.

Les 21 narracions contingudes a *21 x 21*, *Contes de Barcelona*, recorren explícita-

ment referents coneguts de la ciutat amb diferents graus de càrrega simbòlica. Com també fluctua, condició inherent a qualsevol recull col·lectiu, el nivell de qualitat de les històries. Amb tot, la majoria dels relats contenen elements d'interès, ja sigui en l'àmbit de la introspecció més reflexiva o en la seva legítima pretensió d'entreteniment. Però són, amb diferència, els contes fantàstics els que assoleixen un grau més elevat de creativitat i solvència narrativa. Per exemple *Cosmòpoli*, de Xavier Gual, una història cibernètica que s'inicia amb un xat múltiple i acaba traçant amb cruesa els perills que separa la realitat humana de l'electrònica. Al costat de les trames que voregen el fantàstic, destaquen les narracions *Estic treballant per arruïnar la meua vida*, de David Ventura, amb un retrat amarg del cansament vital; *Retalls d'eternitat*, d'Òscar Vendrell, un peculiar viatge per la immortalitat escrit amb gran domini de recursos; i *Mediterrani*, de Xavier Escuder, la descripció lirificada d'una trobada fortuïta a la Rambla de Barcelona.

El segon recull de contes, *Papirs d'aigua*, neix en origen al XVII Congrés de l'AJELC, celebrat a Capellades. La referència geogràfica ve a tomb perquè els 15 relats que aquí s'apleguen tenen aquesta ciutat i els seus escenaris com a principals protagonistes. Es tracta, un cop més, d'una excusa espacial que permet als escriptors explorar el fantàstic, tot aportant-hi elements falsament provincians que configuren un conjunt d'intelligent comicitat. La història d'un misteriós objecte de l'espai que aterra a Capellades (*El descobriment*, d'Albert Calls); la trobada d'un escriptor amb la musa de l'eloqüència (*Història d'un escriptor*, d'Eva M. Villar); i una trobada estrofolària en un congrés de vampirs (*Congressista compulsiu*, de Xavier Gual), són exemples il·lustratius de les diferents formes d'apropiació de la Capellades fictícia, des de relats que no descuiden el rigor narratiu i formal.

MOSTRES DE QUALITAT

La narrativa continguda en aquests reculls dona mostres, en alguns relats, de literatura d'alta qualitat. A efectes estilístics, però, hi ha algunes constants difícils d'entendre, com l'abús extensiu de l'incòmode pretèrit perfect. Amb tot, *21 x 21* i *Papirs d'aigua* proporcionen una plausible aproximació a un panorama narratiu que pugna, i amb arguments per estendre la seva cobertura.